

ข้อบังคับสภาการพยาบาล

ว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

พ.ศ. ๒๕๖๕

(ด้านการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา)

เพื่อให้การปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ในการกระทำหรือปฏิบัติการ เกิดความชัดเจนในขอบเขตการปฏิบัติครอบคลุมการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา จึงได้กำหนดข้อจำกัดและเงื่อนไขในการปฏิบัติเฉพาะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลหรือผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒ (๓) (ข) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ ประกอบกับมติคณะกรรมการสภาการพยาบาลโดยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ คณะกรรมการสภาการพยาบาล จึงออกข้อบังคับไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับสภาการพยาบาล ว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ (ด้านการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา)”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อบังคับสภาการพยาบาล ว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อ ๔ ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ชั้นหนึ่ง หรือผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา ที่สภาการพยาบาลให้การรับรอง และได้ขึ้นทะเบียนเป็นพยาบาลเวชปฏิบัติทางตากับสภาการพยาบาล ให้กระทำการพยาบาล การคัดกรองผู้ป่วย การเจ็บป่วยทางตาฉุกเฉิน หรือการเจ็บป่วยวิกฤต และการฟื้นฟูสมรรถภาพการมองเห็น

ข้อ ๕ ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ชั้นหนึ่ง หรือผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา ที่สภาการพยาบาลให้การรับรอง และได้ขึ้นทะเบียนเป็นพยาบาลเวชปฏิบัติทางตากับสภาการพยาบาล ให้กระทำการพยาบาลโดยการกระทำหัตถการ ดังนี้

๕.๑ การเขี่ยสิ่งแปลกปลอมออกจากเยื่อตา (remove conjunctival foreign body)

๕.๒ การวัดค่าสายตาผิดปกติ เช่น สายตาสั้น ยาว เอียงหรือไม่ มีปริมาณค่าสายตาเท่าไร (refraction) ด้วยเครื่องวัดสายตาใช้แสงจากหลอดไฟส่องตาการสะท้อนกลับออกมา (retinoscope) หรือเครื่องคอมพิวเตอร์วัดสายตา (autorefractor) หรือเครื่องคอมพิวเตอร์วัดค่าความโค้งกระจกตา (auto keratometer) และชุดอุปกรณ์เลนส์สำเร็จรูป เช่น เลนส์นูน เว้า เอียงใช้หาปริมาณค่าสายตา (trial Lens set)

การวัดค่าสายตาในเด็กโดยการหยอดยาลดการเพ่ง (cycloplegic refraction) ให้ดำเนินการภายใต้การควบคุมดูแลของจักษุแพทย์ของสถานพยาบาลนั้น

๕.๓ การวัดกำลังเลนส์แก้วตาเทียม (intraocular lens power measurement) ด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม

๕.๔ การล้างท่อน้ำตา (lacrimal sac irrigation) ยกเว้นผู้ป่วยอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถให้ความร่วมมือได้ เช่น ผู้ป่วยเด็กเล็ก หรือผู้ที่มีสติไม่สมบูรณ์

๕.๕ การเจาะตากุ้งยิง (incision and curettage) ยกเว้นกรณีตากุ้งยิงอยู่ใกล้ท่อน้ำตา หรือผู้ป่วยอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถให้ความร่วมมือได้ เช่น ผู้ป่วยเด็กเล็ก หรือผู้ที่มีสติไม่สมบูรณ์

๕.๖ การประคบอุ่น (warm compression) ในการทำความสะอาดเปลือกตา (eye lid treatment)

ข้อ ๖ ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ชั้นหนึ่ง หรือผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตาที่สภาการพยาบาลให้การรับรอง และได้ขึ้นทะเบียนเป็นพยาบาลเวชปฏิบัติทางตากับสภาการพยาบาลกระทำการรักษาโรคเบื้องต้น ดังนี้

๖.๑ ตรวจวินิจฉัยและบำบัดรักษาโรคทางตาตามมาตรฐานของการประกอบวิชาชีพการพยาบาลโดยเคร่งครัด

๖.๒ การประเมินสภาพผู้ป่วยและสายตา โดยการซักประวัติ เพื่อคัดกรองผู้ป่วยโรคตา

(๑) ภาวะฉุกละหุกทางตา

(๒) โรคตาที่เกิดจากระบบทางกาย

(๓) ต้อลม ต้อเนื้อ ต้อกระจก ต้อหิน

(๔) ตาแดงจากไวรัส แบคทีเรีย ภูมิแพ้

(๕) ตากุ้งยิง

(๖) สายตาผิดปกติ สายตาสั้น ยาว เอียง ภาวะตาขี้เกียจ ตาเข สายตาเลือนราง เห็นภาพซ้อน

(๗) ตาล้า ตาเพื่อย ตาแห้ง

(๘) ท่อน้ำตาอุดตัน ตาแฉะ ตามีหนอง

๖.๓ การตรวจประเมินสภาพตาและสายตา การบันทึกผลการตรวจ และการแปลผล

(๑) การวัด V.A. ระดับการมองเห็น (Visual Acuity)

(๒) การวัดเพื่อหาค่าความดันในตาด้วยชนิดสัมผัสตา (contact tonometer)

เช่น เครื่องวัดความดันในตาใช้แรงกดโดยน้ำหนักบนกระจกตา (Schiotz Tonometer) และการวัดความดันด้วยเครื่องวัดความดันในตาชนิดไม่สัมผัสตา (non contact tonometer) เช่น เครื่องวัดความดันในตาใช้แรงอัดลมคกที่ทำให้กระจกตาแบบราบ (air puff tonometer) รวมทั้งเครื่องมือวัดความดันในตาชนิดอื่น ๆ

(๓) การตรวจตาด้วยไฟฉาย (pen light examination)

(๔) การตรวจดูแสงสะท้อนจากจอตา (red reflex) ด้วยกล้องส่องตรวจในตา ดูการเปลี่ยนแปลงที่จอตา (direct ophthalmoscope)

(๕) การวัดหาค่าสายตาและความโค้งกระจกตาด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ วัดหาค่าสายตาและความโค้งกระจกตา (auto refracto-keratometer)

(๖) การวัดการมองเห็นภาพซ้อน

(๗) การใช้เครื่องมือพิเศษในการตรวจสภาพตาส่วนหน้า ดังนี้

- การตรวจตาด้วยกล้องจุลทรรศน์ชนิดลำแสงแคบ (slit lamp biomicroscope)

- การวัดสายตาด้วยเครื่องวัดสายตาใช้แสงจากหลอดไฟส่องตา ดูการสะท้อนกลับออกมา retinoscope, ชุดทดลองเลนส์แว่นตา (trial lens set)

- การวัดความโค้งของกระจกตา ความยาวลูกตา (axial length) เพื่อคำนวณเลนส์แก้วตาเทียม และวัดกำลังเลนส์แก้วตาเทียม (intraocular lens measurement)

- การวัดกำลังเลนส์แว่นตาด้วยเครื่องวัดกำลังของเลนส์และบอกชนิดของเลนส์ ทั้งเลนส์นูน เว้า เอียง และอ่านค่าปริซึมของเลนส์ได้ (lensometer/lens analyzer)

- การวัดลานสายตา (visual field test/perimetry) โดยวิธีการตรวจวัดลานสายตาแบบอัตโนมัติ (automated static perimetry) ด้วยเครื่องตรวจวัดลานสายตาด้วยคอมพิวเตอร์ (computerized visual field analyzer : CTVF)

- การวัดมุมตาเขด้วยอุปกรณ์แท่งแก้วบรรจุเลนส์ปริซึมชนิดต่าง ๆ สำหรับวัดมุมตาเข (prism bar/box)

- วัดการมองเห็นภาพ ๓ มิติ (stereopsis)

- การตรวจตาบอดสี ด้วยชุดแผ่นทดสอบตาบอดสีอิชิฮาร่า (Ishihara test)

หรือวิธีการอื่น ๆ

- การถ่ายภาพจอตาชนิดไม่ต้องขยายม่านตา (non mydriatic fundus photography) ด้วยเครื่องถ่ายภาพจอประสาทตา (fundus camera)

- การตรวจวิเคราะห์เซลล์กระจกตาชั้นใน (endothelial cell count) ด้วยเครื่องตรวจวิเคราะห์กระจกตา/นับจำนวนเซลล์กระจกตา (specular microscopy)
  - การวัดความหนากระจกตา (central corneal thickness) ด้วยเครื่องวัดความหนากระจกตา (pachymeter)
  - การวิเคราะห์ความโค้งกระจกตาด้วยเครื่องวัดความโค้งกระจกตาแบบละเอียด (corneal topography)
  - การวิเคราะห์โรคของจอประสาทตา จุรัรับภาพและต้อหิน ด้วยเครื่องวิเคราะห์ภาพตัดขวาง/สแกนจอประสาทตาและขั้วประสาทตา (optical coherence topography)
  - การตรวจหาความผิดปกติโรคของหลอดเลือดที่จอตาด้วยเครื่องฉีดสีถ่ายภาพหลอดเลือดที่ตา ด้วยสีฟลูออเรสซิน หรือสีอินโดไซยานีน กรีน (fundus fluorescein angiography/indocyanine green angiography) โดยไม่รวมการฉีดสารทึบแสง
- (๘) การบันทึกผลการตรวจประเมินสภาพผู้ป่วย และการประเมินสภาพตาและสายตา
- (๙) แปลผลการประเมินสภาพตาและสายตา เพื่อวางแผนการรักษาโรคเบื้องต้น
- ๖.๔ การตรวจประเมินภาวะฉุกเฉินทางตาที่ต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและส่งต่อ
- (๑) บาดเจ็บทางตาจากอุบัติเหตุหรือถูกทำร้าย
  - (๒) กรด ต่าง สารเคมีเข้าตา (chemical burn)
  - (๓) แสงสะท้อนตาผิดปกติ (light/red reflex)
  - (๔) ตาแดง บริเวณรอบกระจกตา (perilimbal หรือ ciliary injection)
  - (๕) แมลง หรือสิ่งแปลกปลอมเข้าตา
  - (๖) ตามองเห็นไม่ชัด หรือ มีด มั่ว อย่างรุนแรงและเฉียบพลัน
  - (๗) มีอาการปวดตาอย่างรุนแรง
  - (๘) เลือดออกใต้เยื่อตาขาว (subconjunctival hemorrhage) ที่มีระดับการมองเห็น (visual acuity) ลดลง
  - (๙) เยื่อตาฉีกขาด (conjunctival tear)
  - (๑๐) กระจกตาอักเสบ แผลที่กระจกตา (keratitis, corneal ulcer)
  - (๑๑) กระจกตาทะลุ (perforated cornea)
  - (๑๒) เห็นหยากไย่จุดดำลอยไปมาในลูกตา หรือเห็นแสงฟ้าแลบ
  - (๑๓) ขนาด หรือปฏิกิริยาตอบสนองของม่านตาผิดปกติ
  - (๑๔) หนังตาดก หรือเห็นภาพซ้อนเฉียบพลัน
- ๖.๕ การตรวจวินิจฉัยแยกโรค และให้การรักษาโรคเบื้องต้น
- (๑) เคืองตา

- (๒) ตาแดง
- (๓) ตามัว
- (๔) อุบัติเหตุต่อดวงตาที่ไม่รุนแรง

ข้อ ๗ ส่งต่อผู้ป่วยไปรับการรักษาจากผู้ประกอบวิชาชีพอื่น เมื่อปรากฏ ตรวจพบหรือเห็นว่าอาการไม่บรรเทา มีอาการรุนแรงเพิ่มขึ้น มีโรคหรือภาวะแทรกซ้อน หรือมีเหตุอันควรอื่น ๆ เกี่ยวกับการบำบัดรักษา เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์บำบัดรักษา เวชภัณฑ์ เป็นต้น

ข้อ ๘ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้ยา ให้ใช้ยาตามรายการยาที่สภาการพยาบาลกำหนดแนบท้ายข้อบังคับนี้ และยาตามแผนการรักษาของจักษุแพทย์

ข้อ ๙ เขียนบันทึกรายงานเกี่ยวกับประวัติของผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ อาการและการเจ็บป่วย โรคและการให้การรักษาโรค หรือการให้บริการตามความเป็นจริง และต้องเก็บบันทึกรายงานไว้เป็นหลักฐาน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

รองศาสตราจารย์สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ

นายกสภาการพยาบาล

รายการยาทางตา
ที่กำหนดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลชั้นหนึ่ง การพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง
สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา ใช้ในการรักษาโรคเบื้องต้น

1. ยาปฏิชีวนะ / ยาด้านจุลชีพ
  - Erythromycin
  - Dicloxacillin
2. ยาแก้แพ้ (Antihistamine)
  - Chlorpheniramine maleate
3. ยาแก้ปวด ลดไข้ และต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์
  - Acetaminophen
4. ยาป้าย / ยาหยอดตา ปฏิชีวนะ
  - Oxytetracycline + Polymyxin B sulfate รูปแบบ eye ointment
  - Polymyxin B Sulfate + Gramicidin + Neomycin รูปแบบ eye drop
  - Chloramphenicol eye drop /ointment
5. ยาหยอดตา กลุ่มต้านฮีสตามีน
  - Tetrahydrozoline Hydrochloride + Antazoline Hydrochloride รูปแบบ eye drop
6. ยาหยอดตา รักษาตาแห้ง น้ำตาเทียม (Artificial Tears)
7. ยาชาเฉพาะที่ ใช้กับตา
  - Tetracaine Hydrochloride รูปแบบ eye drop
8. ยาชาชนิดฉีดยา
  - Lidocaine HCL 2% for injection
9. น้ำเกลือ 0.9% ล้างตา / แผล ล้างท่อน้ำตา เช็ดตา ล้าง Contact lens
10. ยาตามแผนการรักษาของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม
11. อื่น ๆ ตามที่สภาการพยาบาลประกาศกำหนด

.....